

ERZSI, 1967

Olajpasztell, farost, 50x65 cm
Jelezve jobbra fent: Kondor

Kikiáltási ár: 15 000 000 Ft
Starting price: 62 500 EUR

PROVENIENCIA:

•Köves-gyűjtemény

KIÁLLÍTVA:

- Kondor Béla festőművész kiállítása. Múcsarnok, Budapest, 1970.
- Kondor Béla kiállítása. Home Galéria, Budapest, 1998.

REPRODUKÁLVA:

- Kondor Béla festőművész kiállítása. Szerk. Frank János, Múcsarnok, Budapest, 1970. 9.
- Miklós Pál: Ikonográfia. Kritika, 1970/6. képmelléklet
- Kondor Béla. oeuvre-katalógus. Szerk: Bolgár K. és Nagy T. K. MNG, Budapest, 1984. 123.

Kondor Béla: Valaki önarcképe, 1968 (monotipia)

SUGÁRZÓ SZEMEK

A szem égkék tükre semmit sem árul el „Erzsi”-ről, angyali nő, de inkább a preraffaeliták, mintsem a nazarénusok „fajtájából”. Nem tudjuk, kit „ábrázol” a festmény, pedig fontos figura lehetett Kondor számára, hiszen konkrét nevet kapott a mester szimbolikus utalásokkal gazdagon átszőtt, titokzatos univerzumában. Ilyen személyes, névvel is szentesített utalás csak egy ismert az életműből, a két Kati „portré” a művészettörténész Dávid Katalinról. Ennek analógiájára talán a művészet, az intellektuális példaképek világában kereshetnénk a rejtélyes Erzsit, de a legnagyobbak között kutakodva nem stimmelnek a vonások, pedig a figura hűvös nyugalma, intellektuális szigorú sejtető vonásai, szuggesztív tekintete akár Schaár Erzsébetre is utalhatna.

Már csak azért sem annyira egyszerű az azonosítás, mert Kondor magánélete legalább annyira komplex volt, mint művészete. Nem sokkal a mű keletkezése előtt, 1965-ben vált el első feleségétől, Kaufmann Ágotától, és néhány évvel később élete egyik nagy szerelmével, Bagi Évával kötött házasságot, utolsó éveire azonban Kaponya Judit lett a társa. Magánéletének viharai művein is nyomott hagytak, de ezek a nyomok távolról sem egyértelműek. A korszak egyik főművén, az 1966-os *Szent Antal megkísértésén* például a gyönyörű kísértő nő alakjában egyesek az első, míg mások a második feleség vonásait vélik felismerni. Festményünkön ráadásul két nő is szerepel, habár az egyik csupán maszk, vagy inkább jelenés, melyhez finoman odasimul a görcsös kéz.

METSZETT KEZEK

Ugyanaz a kéz, mint a *Valaki önarcképén*. Kondor keze bukkan elő a semmiből, illetve egy vöröslő, pasztózus mandzssettából. Vajon mire utal Kondor, aki állítólag azt mondta magáról, hogy „szerencsére nem vagyok modern” – frissen metszett ereklyét látunk, vagy egy szimbolikus, vörös négyzetből kiserkenő idegesen göcsörtös kezet? Kondor írta egyik versében: „Olyan a kezem, mint egy csúnya gyökér. / Keresztben és átal némely ér, enyhe árok / lejtősen ötujjú ablakban megcsúszott világ / majd másképpen belezavarodott élet.” A kép negyedik szereplője egy szárnyas figura, aki szintén fontos eleme Kondor kozmológiájának. Az 1967-es *Táncosnőn*, mintha hasonló angyal tűnne fel, aki talán nem is angyal. Túl kicsi, túl esendő, inkább szárnyas emberre emlékeztet, Ikarosz vagy Leonardo kései utódjára.

A VONAL ARCHITEKTÚRÁJA

A vonal és a szín konfliktusa tölti meg élettel az Erzsiről készült „portré” is. Égkék, semmibe révedő szemek, metszett, klasszikus arcél, de megfoghatatlan, kesze-kusza arcvonások, szenvedő konstrukció. A kép centrumában viszont „nincs semmi”. Az angyal, vagy a géniusz felette repül, a kéz alulról érinti, a megközelíthetetlen nő pedig ügyet sem vet rá. Ez a semmi azonban vonalakkal terhes, egyfajta gomolygó, pasztellkrétából és olajból álló, vonalakkból és színekből formálódó semmi, amely Kondor különös „modelljeit”, és azok még különösebb fotográfiát idézi fel. Ebben a koordináta-rendszerben eltűnnek a személyes vonások, és előjönnek a szimbolikus tartalmak. Az alkotó ujjai közül mint egy varázsgömb emelkedik ki gomolyogva a képzelet univerzuma, ahol még nincsenek konkrétumok, csak egymásnak feszülő grafikus és pasztikus energiák örvénylenek. A teremtő, a teremtés és a „műzsa” kondori viszonyát leginkább saját sorai világíthatják meg: „Úgy forog ez a föld és az ég is / mintha a vérem siklana pályáján / ahogy a földön suttogó kívánás elér, / majd borzong most tagjaiban. Miért nézel annyira csillogva / könnyesen, vétkesen, kedvesen / táruoló nedvesen, némán?”

Kaszás Gábor

